

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЧЛЕНСТВА В СВІТОВІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОРГІВЛІ

КУЛЬБІДА Максим Валерійович

бакалавр спеціальності «міжнародні економічні відносини»,
Інституту міжнародних відносин Національного авіаційного університету

У статті проаналізовано перспективи та проблеми співпраці України з світовою організацією торгівлі (СОТ), визначено та систематизовано чинники впливу на зовнішню торгівлю та зовнішньоекономічне позиціонування України. Узагальнено ризики інтеграції України у глобальну економіку та запропоновано рекомендації щодо удосконалення зовнішньоекономічної політики держави.

Ключові слова: Світова організація торгівлі, експорт, імпорт.

Вступ. На сьогодні існує потреба оцінювання позитивних і негативних наслідків вступу України до Світової організації торгівлі. На прикладі України варто оцінити умови та вимоги щодо вступу до СОТ, принципи та основні цілі організації, що дає можливість заново переосмислити уроки входження держави в міжнародний економічний простір.

Актуальність даної теми. Актуальним є оцінювання співпраці України з СОТ та окреслення перспективи розвитку України в умовах інтеграції до світового господарства.

Постановка завдання. Розвиток більшості країн значною мірою залежить від їх членства в світових організаціях, які, в свою чергу, сприяють процесу інтеграції та глобалізації, підтримують розвиток економіки країни. Україна – одна з тих країн, які мають добре розвинуті зв'язки з іншими державами і знаходиться в активній співпраці та взаємодії з міжнародними організаціями. Однією з таких організацій є СОТ, яка на сьогодні налічує 157 членів, на яких припадає 95 % світового товарного обороту.

У травні 2008 р. Україна стала повноправним членом Світової організації торгівлі, що покращує інтеграційні перспективи країни. Отже, Україна може дотримуватися правил і вимог, що прийняті в країнах-членах організації, що позитивно впливає на ставлення до неї іноземних інвесторів. Проте криза, яка почалася у 2008 р. та продовжується дотепер, вносить свої корективи у розвиток країн світу. Україні слід переглянути деякі аспекти, що стосуються розвитку її економіки, виділивши галузі спеціалізації та створивши передумови для розвитку менш розвинутих галузей.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Значний внесок у дослідження місця України у СОТ, її вплив на розвиток вітчизняної економіки зробили такі українські вчені: Т. Циганкова, В. Мазуренко, В. Лановий, А. Кириченко, І. Клименко, О. Білорус. В їх працях представлено переваги та недоліки від співпраці України з СОТ, досліджено основні цілі та принципи діяльності даної організації, перспективи розвитку взаємовідносин України з СОТ та аналіз необхідності, можливостей, перспектив та загроз співпраці України з СОТ. Водночас, динаміка взаємовідносин України та СОТ потребує постійної уваги до предмету дослідження.

Викладення основного матеріалу. Світова організація торгівлі (СОТ) стала правонаступницею ГАТТ у 1995р., після чого її часто називають ГАТТ/СОТ. В основу її діяльності покладені принципи вільної торгівлі і національного режиму [2, с.71]. На сьогодні СОТ - це організація, діяльність якої формує правову та інституціональну основу світової торгівельної системи.

Із приєднанням України до Світової організації торгівлі (СОТ) завершився важливий етап інтеграції країни в світову торгівельну систему. Взявши на себе зобов'язання будувати власну торгівельну політику на основі міжнародного визначених норм і правил, Україна отримала доступ до тих можливостей, які випливають із членства в СОТ.

Вже п'ятий рік Україна є членом СОТ. Ейфорія після вступу вже минула і саме зараз можна сказати, що наша держава здобула доступ до передбачуваної системи міжнародної торгівлі, а поступилася правом неконтрольовано запроваджувати і змінювати тарифи, квоти, здійснювати інші заходи, які впливають на торгівлю.

За чотирнадцять років переговорів Україна пройшла складний шлях економічних і структурних реформ, трансформації від адміністративно-планової до ринкової економіки. Було завершено двосторонні переговори про доступ до ринків товарів та послуг з 52 країнами – членами СОТ, прийнято більше 50 законів, необхідних для адаптації українського законодавства до вимог

Світової організації торгівлі. Членство в СОТ відкрило для нашої країни широкі можливості для прискорення розвитку національної економіки за рахунок створення стабільного конкурентного внутрішнього ринку, впровадження єдиних правил регулювання економічної діяльності. Україна отримала сприятливий торговельний режим у відносинах з 151 країною, можливість використовувати міжнародні інструменти розв'язання торговельних спорів, безпосередньо брати участь у розробці і формуванні правил міжнародної торгівлі [3].

Найбільш значущим наслідком приєднання до СОТ експерти називають посилення справедливої конкуренції як на вітчизняному, так і на світовому ринку [4, с. 22]. За сучасних умов, коли кооперативні організації змушені змагатися з малими приватними підприємствами, що користуються державними пільгами і часто уникають правил легального ведення бізнесу, перехід усіх суб'єктів господарювання у легальне поле діяльності, безумовно, вплине на підвищення конкурентоспроможності суб'єктів кооперативного сектора.

Ефективне використання цих стратегічних переваг участі у світовій багатосторонній торговельній системі проклало шляхи до подальшої інтеграції економіки України в європейський простір.

Приймаючи на себе зобов'язання будувати свою торговельну політику на основі визначених міжнародною спільнотою норм і правил, Україна водночас отримала доступ до тих можливостей, які випливають із членства в СОТ. Зокрема, статус членства в СОТ дозволяє Україні використовувати трибуну СОТ для відстоювання національних торговельних інтересів у рамках участі в роботі комітетів і підкомітетів СОТ, розширювати участь у багатосторонніх міжнародних переговорах щодо подальшої лібералізації торгівлі, захищати інтереси національних виробників та використовувати можливості міжнародного механізму розв'язання торговельних спорів.

Членство в СОТ дозволило Україні підписати в червні 2010 р. Угоду про вільну торгівлю з Європейською асоціацією вільної торгівлі (ЄАВТ) та започаткувати переговори з Європейським Союзом щодо створення зони вільної торгівлі, які наближаються до завершення [4]. Удосконалення та впровадження національного законодавства відповідно до вимог СОТ сприяє застосуванню на практиці ринкових норм взаємодії між учасниками торговельних операцій. Це – складний та доволі тривалий процес, але іншого шляху функціонувати в рамках СОТ, що надає можливості підвищення ефективності торгівлі з країнами-членами, держава не має. Економічний аналіз змін торговельного режиму внаслідок членства України у Світовій організації торгівлі показує суттєвий позитивний вплив на зовнішньоторговельні відносини України.

Одним з основних здобутків, які отримала Україна від членства в СОТ, є лібералізація доступу українських товарів на світові ринки. Цей ефект реалізовуватиметься в двох основних формах, а саме:

1. Зменшення тарифних і нетарифних обмежень доступу українських товарів практично на всі найважливіші товарні ринки розвинених країн світу і, відповідно, збільшення валютних надходжень від експорту вітчизняної продукції. Зовнішньоторговельний оборот товарів і послуг у 2007 р. становив 109 млрд. доларів, тоді як у 2012 р. він становить 152 млрд. доларів. У результаті було скасовано окремі обмеження та лібералізовані умови доступу на зовнішні ринки для цілого ряду українських товарів базових експортних галузей.
2. Одержання режиму найбільшого сприяння у торговельному просторі всіх країн – членів СОТ.

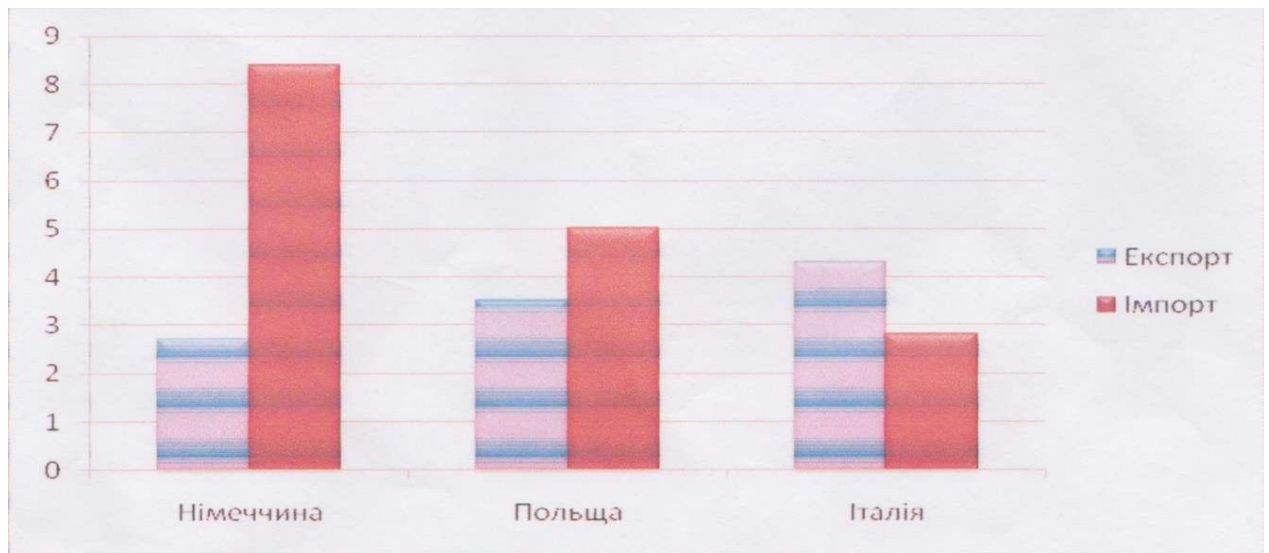

Рис.1. Частка окремих країн – членів ЄС в експорті і імпорті України у 2009 р., %

З вступом України до СОТ торговий оборот між Україною та ЄС постійно зростає протягом останніх років. У 2011 р. він досяг 42 млн. доларів, тоді як в 2007 р. складав 35 млн. доларів. Частка ЄС-27 у загальному експорті України становить 27,1 %, в імпорті – 33,7 % (у 2009 р.). Чільні місця в рейтингу найбільших торгових партнерів Україна серед країн ЄС-27 у 2009 р. зайняли Німеччина (відповідно 2,7 % – в експорті та 8,4 % – імпорті), Польща (відповідно 3,5 % – в експорті та 5 % – в імпорті), Італія (4,3 % – експорту і 2,8% – імпорту).

Розвиток зовнішньої торгівлі України, крім розвитку відносин із СОТ, визначається багатьма іншими чинниками. Серед них назвемо світову економічну кон'юнктуру, швидкість процесів реструктуризації та модернізації української економіки, глобальні та регіональні тенденції розвитку окремих галузей та виробництва тощо. Як зазначає колишній генеральний директор СОТ Ренато Ругієро: «Геніальність системи СОТ полягає у тому, що кожна країна, дбаючи про свої власні інтереси, робить внесок у створення колективних переваг в контексті відкритої торгівлі та міжнародного співробітництва» [5].

Головним питанням в умовах членства України у СОТ залишається необхідність впровадження структурних реформ у вітчизняну економіку у такий спосіб, який би гарантував ефективність промислового і сільськогосподарського секторів економіки. В рамках вступу до СОТ з метою забезпечення належного рівня підтримки сільськогосподарських товаровиробників Україна зберегла право застосування спеціальних режимів оподаткування ПДВ у вигляді доходів, від яких відмовилася держава, як альтернативи прямій бюджетній підтримці у зв'язку із обмеженістю фінансових ринків держави.

На сучасному етапі невпинно зростає відкритість національної економіки, що знаходить відображення у збільшенні частки експорту та імпорту у ВВП.

Таблиця 1

Динаміка зміни експорту та імпорту України за період 2008–2011 рр. (в тис. дол. США)

<i>Рік</i>	Експорт	Імпорт
2008	66954429,8	85535356,4
2009	39702883,3	45435559,2

2010	51430521,6	60739969,3
2011	68394195,7	82608240

При цьому ситуація на традиційних ринках збуту для українського експорту (металургійна та хімічна продукція) є невизначеним. Значна частина експертів прогнозує погіршення їхньої кон'юктури. Через вкрай повільні процеси модернізації структури економіки та оновлення основних фондів на низькому рівні залишається конкурентоспроможність більшості галузей економіки. Нагальним питанням є переорієнтація на чинники економічного зростання, які базуються на внутрішньому споживчому та інвестиційному попиті. Перед урядом стоїть завдання всебічного стимулювання інвестиційних процесів і надання їм інноваційної спрямованості [6].

Водночас, з вступом до СОТ виникла низка загроз об'єктивного та суб'єктивного характеру. До об'єктивних слід віднести стрімке зростання імпорту по багатьох товарних групах та особливо по деяких видах аграрної продукції та продукції харчової промисловості, в першу чергу цукру, накладання світової фінансової кризи на період адаптації до нових умов реалізації зовнішньоторговельної діяльності, пов'язаних з вимогами щодо державної політики закупівель та обмеженнями допомоги сільському господарству тощо. До суб'єктивних перешкод віднесемо посилення протекціоністських настроїв країн – торговельних партнерів, відсутність практичного досвіду щодо лобіювання різнорівневих національних економічних інтересів у системі СОТ.

Висновки: Позитивним моментом членства України в СОТ є посилення справедливої конкуренції як у вітчизняному, так і на світовому ринку; лібералізація доступу українських товарів на світові ринки; збільшення товарообороту; формування всередині нашої держави пов'язаної масштабними міжнародними зобов'язаннями системи економічного регулювання, яка внаслідок цього стане стабільнішою та передбачуванішою, захищенішою від постійних трансформацій у результаті зміни балансу політичних сил; членство відкрило для нашої країни широкі можливості для прискорення розвитку національної економіки за рахунок створення конкурентного внутрішнього ринку, впровадження єдиних правил регулювання економічної діяльності; одержання режиму найбільшого сприяння у торговельному просторі всіх країн – членів СОТ.

До негативних моментів слід віднести додаткові зобов'язання, які створюють і додаткове навантаження в аспекті витрат на виконання угод і пристосування до нових правил, які нестимуть і держава, і суб'єкти економічної діяльності в Україні; заборона неконтрольованого права запроваджувати і змінювати тарифи, квоти, здійснювати інші заходи, які впливають на торгівлю.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ: Монографія/ Т.М. Циганкова, А.О. Олефір, О.В. Фурсова та ін.; Мін-во освіти та науки України, КНЕУ. – 2-ге вид., без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 660 с.
2. СОТ оприлюднила умови вступу України – Режим доступу: <http://ua.korrespondent.net>
3. Деякі наслідки інтеграції України у світову торговельну систему в результаті приєднання до СОТ: Стаття/ Н.І.Пахомова [Електронний ресурс]/Ефективна економіка – Режим доступу: <http://economy.nayka.com.ua>
4. Жуано Д. Світова організація торгівлі: монографія/ Даніель Жуано,; Ред. Валерій П'ятиницький,. – К.: Вид-во «К.І.С.», 2006. – 115 с.
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
6. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України – Режим доступу: <http://me.kmu.gov.ua>

Кульбіда М.В. Перспективи розвитку економіки України в умовах членства ВТО / Інститут міжнародних відносин Національного авіаційного університета

В статті проаналізовані перспективи і проблеми співпраці України з ВТО, визначені і систематизовані фактори впливу на зовнішню торгівлю і зовнішньоекономічне позиціонування України. Обобщені ризики інтеграції України в глобальну економіку і пропонується рекомендації по удосконаленню зовнішньоекономічної політики держави.

Ключевые слова: *Всемирная торговая организация, экспорт, импорт.*

Kulbida M.V., Prospects of development of economy of Ukraine within its membership in WTO / Kiev National Aviation University /Institute of International Relations

Annotation: The article provides an analysis of the prospects and problems in relation of cooperation between Ukraine and WTO, defining and systemizing factors which have impact on foreign trade and economic situation of Ukraine. The article generalizes risks of the integration of Ukraine within the global economic relations and provides recommendations for improving national policies.

The development of most countries largely depends on their participation in international organizations, which, in turn, contributes to the process of integration and globalization, supports the development of the economy. Ukraine is one of the countries which have well developed relations with other countries and closely collaborates and cooperates with international organizations. One of said organizations is the WTO, which currently has 157 members, who encompasses 95% of world market.

Being member in the WTO allowed Ukraine to enter, in June 2010, in an agreement with the European Free Trade Association (EFTA) and to start negotiations with the European Union with regard to free trade zone, which is about to be completed. Improvement and application of national legislation in accordance with the WTO's standards promotes the practical application of market rules in relation to interaction between the participants. This is rather complicated and lengthy process, but a State has no other way to operate within the WTO so as to be provided with real opportunities for more efficient trade between member states. Economic analysis of changes in the trade regime as a result of Ukraine's membership in the WTO has a significant positive impact on foreign trade relations of Ukraine.

A need for structural reforms in the national economy in a way that would guarantee the efficiency of industrial and agricultural sectors remains the main issue in relation to the participation of Ukraine in WTO. Within its participation in WTO, Ukraine retained the right to use special VAT as income, abandoned by the state as an alternative to direct budget support due to limited financial markets of the state, in order to ensure an appropriate level of support to agricultural producers.

Keywords: *World trade organization, export, import.*